

'Only one of the two parties landed in Java in november has a wireless set. The one with the wireless set reported that conditions were very much worse than expected and that the wireless was being burned.'¹

Wat is met deze twee *parties* geschied?

Het schijnt vast te staan dat Bergsma en Brocx elkaar vrij kort na hun landing hebben kunnen ontmoeten. Brocx, de lagere in rang, vond dat Bergsma, die als blonde Fries veel te veel opviel, de leiding van hun gemeenschappelijk werk aan hèm moest overlaten, maar dat werd door Bergsma geweigerd. Kort na die ontmoeting die, schijnt het, met een twist eindigde, nam Bergsma in een *kampung* contact op met een inheemse politiefunctaris, die hem aanried, zo snel mogelijk te verdwijnen. Bergsma stopte de man f 50 toe – deze vond dit een veel te gering bedrag en waarschuwde de Japanners. Het gevolg was dat Bergsma en de twee hem begeleidende Indonesiërs spoedig werden opgepakt. Zij zijn op een onbekende datum naar Batavia overgebracht en daar geëxecuteerd.

Ook Brocx werd verraden. Hij wist, verkleed als Javaan, Blitar te bereiken. Daar werd hij door een Nederlandse pastoor het ziekenhuis binnengesmokkeld. Een Chinese arts lichtte de *Kenpeitai* in, waarna niet alleen Brocx maar ook Iswahjoedi en de andere Indonesiër die van zijn *party* deel uitmaakte, werden gearresteerd. De drie arrestanten werden naar een gevangenis in Soerabaja overgebracht. Daar kon Brocx aan een medegevangene medelen dat, aldus Nortier,

'de Japanners hem wilden laten kiezen tussen de doodstraf en spionagewerk in Australië. Hij zou dan met een Japanse onderzeeboot ergens op de kust van Australië worden afgezet en na een bepaalde tijd weer worden opgehaald. Om zeker te zijn van zijn terugkeer zouden gedurende die tijd zijn vader en zijn verloofde in gijzeling worden gehouden. Brocx weigerde maar stemde er wel in toe om met een andere gearresteerde agent de berichtenwisseling met Australië te onderhouden, op voorwaarde dat hun levens gespaard bleven'² –

nu konden de Japanners dus een *Spiel* beginnen; wij komen er op terug wanneer wij de lotgevallen van die 'andere gearresteerde agent' (*Tiger V*) beschrijven maar vermelden hier reeds dat het *Spiel* vrij spoedig in Australië werd doorzien, waarna van daaruit het zendverkeer werd afgebroken. Enige tijd later (volgens één getuige in juni '44, volgens een

¹ 'Deze jongens', aldus ruim tien jaar later van der Plas, 'hebben . . . één echt telegram kunnen zenden . . . waarin zij scinden dat er overal Japanse posten waren en dat de toestellen zeer zwaar waren.' (getuige van der Plas, *Eng.*, dl. VIII c, p. 1357). ² Nortier, p. 80.